

HOE EVIDENT IS EVIDENCEBASED BELEID?

DIETER BURSSENS

Het is niet slecht dat het nemen van beslissingen op basis van intuïtie, pragmatiek of visie ook enige toetsing aan empirie moet doorstaan. Toch zijn de verwachtingen met betrekking tot de inbreng van onderzoeksresultaten in beslissingsprocessen waarschijnlijk té optimistisch.

NIET ALLES IS 'EVIDENCE'

De kernidee van het evidencebased denken (jammer genoeg bestaat er nog altijd geen goede vertaling) is heel logisch. Zowel beleidsmakers als praktijkwerkers moeten bij het nemen van beslissingen systematisch, expliciet en oordeelkundig gebruik maken van de best beschikbare 'evidence'. Op zich een stelling waar weinig valt op aan te merken. Men kan zich zelfs de vraag stellen of we niet altijd beslissingen nemen die door één of andere vorm van evidence ondersteund worden. Ik neem 's ochtends een ontbijt omdat voldoende ervaringen bewijzen dat ik er anders niet in slaag om de voormiddag fris en monter door te brengen. In de meeste literatuur wordt het evidencebased kader echter strakker afgebakend. Laten we dus eerst duidelijk maken wat wij in deze bijdrage verstaan onder evidencebased denken en werken.

Een evidencebased aanpak wil meer invloed van wetenschappelijke informatie op beleids- en praktijkbeslissingen (Leicester, 1999; Nutley & Davies, 1999; Pawson 2006). Men wil evolueren van speculatie of intuïtie naar een systematisch, rationeel gebruik van de best beschikbare evidence als de basis voor beslissingen. Pas als men perfect weet welke effecten van een initiatief al dan niet zijn aangetoond, kan men verantwoorde beslissingen nemen. De evidence die men in dat opzicht bruikbaar acht, kan niet zomaar alles zijn. De best mogelijke evidence wordt aangereikt door hoogstaand wetenschappelijk onderzoek. Vallen dus uit de

boot: het oordeel van een deskundige, de anekdote of theorieën die niet ondersteund worden door empirisch onderzoeksmateriaal (Davies et al., 2000b). Krijgen de absolute voorkeur: onderzoek met een kwantitatief, (quasi-)experimenteel onderzoeksdesign (Nutley & Davies, 1999). Dat is vanuit wetenschappelijk oogpunt immers de enig verantwoorde manier om aan te tonen of en hoe maximale effecten bereikt worden. Het gaat met andere woorden om effect- en efficiëntieonderzoek. Zo wordt nagegaan of een hulpverleningsmethodiek daadwerkelijk resultaat boekt bij de cliënten, of een preventieprogramma wel degelijk het risico op een bepaald probleem doet afnemen,...

Wetenschappelijk effectonderzoek volgens een evidencebased kader kan waardevol zijn. Maar men moet dan wel rekening houden met enkele verraderlijke valkuilen. De valkuilen situeren zich op drie niveaus. Ten eerste wordt het evidencebased onderzoek geconfronteerd met methodologische problemen. Daarnaast dienen zich problemen aan wanneer sociaal-wetenschappelijk onderzoek zou verenigen tot wat in cijfers meetbaar is. Tenslotte vertoont ook het streven naar meer impact van wetenschappelijk onderzoek op praktijk- of beleidsbeslissingen enkele adders onder het gras.

STORINGEN OP HET MEETAPPARAAT

Maar is alles wel zo simpel? Kan wetenschappelijk onderzoek zonder enig probleem een onderscheid maken tussen 'wat werkt' en 'wat niet werkt'? De laatste jaren lijkt het geloof in het positivisme om de sociale werkelijkheid in beeld te brengen en te beïnvloeden sterk toegenomen. Ook op dat terrein zou men kennis kunnen vergaren aan de hand van strikt wetenschappelijke methodes waarin meten, verificatie en falsificatie centraal staan. Door onderzoek op te zetten volgens sterker uitgewerkte, experimentele of quasi-experimentele, gerandomiseerde designs hoopt men de nauwkeurigheid van exacte(re) wetenschappen te benaderen. Het zou dus mogelijk moeten zijn om sluitende uitspraken te doen over 'what works'? Men vergeet dan wel dat -in tegenstelling met exacte wetenschappen- sociaal-wetenschappelijk onderzoek zich zelden afspeelt in een geïsoleerde ruimte of laboratorium. Integendeel, wetenschappelijk onderzoek gebeurt daar middenin de complexe samenleving. Dat brengt vanuit onderzoeksperspectief talrijke storende invloeden binnen die het opzetten van hoogwaardige 'echte' experimenten bemoeilijken.

Wie binnen een sociale context empirisch onderzoek wil voeren, zal dus geconfronteerd worden met factoren waarover je als onderzoeker geen vat of geen weet hebt. Die kunnen resultaten positief of negatief beïnvloeden. Een buurtgericht preventieproject ter voorkoming van jeugddelinquentie kan bijvoorbeeld goede resultaten boeken zonder dat het project daar noodzakelijk heeft toe bijgedragen. Misschien opende tijdens de onderzoeksperiode een jeugdhuis de deuren of werd de ruimtelijke structuur beter aangepast aan de noden van jongeren. Of een groep probleemjongeren bereikte de leeftijd waarop velen automatisch uit de delinquentie groeien. Of ouders besloten, na enkele incidenten, uit eigen beweging om hun jongeren aan meer controle te onderwerpen. Zowel individuele als contextuele variabelen kunnen verwachte resultaten van interventies zo beïnvloeden dat het reëel effect van de interventie nog bijzonder moeilijk in te schatten valt. Zo kunnen onderzoekers wel meten dat er minder overlast is op straat, maar of het preventieproject daarom ook succesvol is, is een ander paar mouwen. Nochtans hadden vooral beleidsvoerders dat graag geweten en laten meten.

MEETBARE DOELSTELLINGEN

Om vast te stellen of de beoogde effecten bereikt worden, heeft een onderzoeksproject nood aan operationele doelstellingen. Zo kan men achteraf meten of men die doelstellingen al dan niet realiseert. Het vinden van dergelijke evalueerbare doelstellingen is niet evident voor wie sociaal-wetenschappelijk onderzoek opzet. Welke meetbare indicatoren kunnen bijvoorbeeld aantonen in welke mate een project erin slaagt armoede onder de Vlaamse bevolking in te dijken? Officiële inkomensgegevens houden geen rekening met inkomsten uit zwartwerk, noch met verschillen in de vaste kosten die gezinnen moeten dragen. Men zou kunnen terugrijpen naar surveys maar het is algemeen bekend dat de -voor ons- meest interessante deelgroepen uit de samenleving moeilijk bereikt worden met dergelijk onderzoek.

Omdat degelijke effectindicatoren zich vaak niet aandienen, wordt overgegaan tot het opstellen van meetbare procesindicatoren. Men veronderstelt dan dat een procesfactor van invloed is op het uiteindelijke effect. Bijvoorbeeld gaat men ervan uit dat het kopen van condooms samengaat met een veiliger seksueel gedrag, wat op zijn beurt het aantal tienerzwangerschappen doet dalen. Wanneer een preventie-initiatief geen goede effectindicator vindt om daadwerkelijk vast te stellen of tienerzwangerschappen voorkomen worden, biedt een procesindicator de oplossing. Men gaat meten hoeveel condooms aan het einde van het initiatief wer-

den verkocht. Na vaststelling dat een bepaald aantal condooms werden verkocht dankzij de plaatsing van nieuwe automaten wordt besloten dat het initiatief een bijdrage levert om het probleem van tienerzwangerschappen in te dijken. Maar het succes van een initiatief afmeten aan de hand van dergelijke procesindicatoren heeft risico's. Het verband tussen procesindicator en uiteindelijk effect wordt verondersteld, maar is op zich niet bewezen. Zo ziet het preventie-initiatief zijn voorraad condooms wel snel slinken maar misschien werden de condoomautomaten vooral door volwassenen geplunderd of werden de condooms door de jongeren tot waterballon omgedoopt. En dan is het beoogde effect met betrekking tot tienerzwangerschappen ver weg.

MET HET OOG OP DE CENTEN

Het is evident dat een overheid de schaarse middelen waarover ze beschikt wil investeren in initiatieven die het meeste effect kunnen aantonen. Door subsidies te linken aan aangetoonde effectiviteit hoopt men uiteraard de lopende initiatieven te stimuleren om hun aanpak in functie daarvan bij te schaven. Maar er zijn verschillende manieren om als organisatie tot een hogere effectiviteit te komen, ook al is er die niet altijd. Zo sleutelen organisaties al eens aan criteria waaraan cliënten moeten voldoen om tot de doelgroep van het project te behoren. Het is logisch dat een project betere resultaten behaalt wanneer de instromende doelgroep wat minder 'moeilijk' is, dan wanneer men ambitieus de deuren openst voor de meest harde, koppige personen. Een project dat potentiële falers buiten houdt, zal betere resultaten kunnen voorleggen. Dit fenomeen is ook bekend onder de naam 'afroming'. Organisaties hebben dus zelf heel wat instrumenten in handen om te bepalen of hun initiatieven succesvol zijn.

SLECHTE WAGEN OF SLECHTE CHAUFFEUR?

Stel nu nog dat na effectmeting blijkt dat een initiatief niet werkt. Wat weten we dan? Er kunnen veel redenen zijn waarom afdoende resultaten achterwege blijven. Verliep de implementatie stroef? Was het onderliggend theoretisch kader weinig overtuigend? Het is zeer moeilijk te weten of een project weinig succesvol is omwille van de gebruikte methodiek dan wel omwille van een gebrekkige implementatie ervan. Ook al is het theoretisch kader in feite goed, dan nog kan een project falen omwille van een gebrek aan middelen of het niet vinden van gemotiveerde of bekwame medewerkers. Omgekeerd verliest een ogenschijnlijk succesvol

project vaak veel van haar pluimen bij een ruimere implementatie. De pioniers van nieuwe projecten geven door hun motivatie en gedrevenheid vaak dat beetje extra waarmee men initiatieven kan laten werken. Gaten of problemen in de theorie of methodiek worden opgevangen door extra in te springen, bijkomende activiteiten of extra opvolging van de doelgroep.

Een evidencebased beleid veronderstelt dus dat effecten gemeten kunnen worden. Maar sociale wetenschappers moeten die verwachtingen terugschroeven. Effecten meten via wetenschappelijk onderzoek is slechts verantwoord door ook alle genoemde methodologische problemen in rekening te brengen. Het meten in een complexe wereld, het moeilijk onderscheiden van zwakke implementatie en falen van het theoretisch kader, het ontbreken van meetbare en betrouwbare indicatoren en de veelvuldig voorkomende afoming, zijn vaak weerkerende kritieken op effectonderzoek binnen sociaal-wetenschappelijk onderzoek. Het meten van effecten in een sociale context stuit stevast op deze eerste valkuil van methodologische problemen. Maar wat als we deze valkuil overwinnen? Zijn we er dan?

WETENSCHAP WORDT WISKUNDE

We hadden het er al over: wie bepaalt op basis van welke argumenten of een initiatief al dan niet succesvol is? Hoewel in principe geen kennis of expertise kan uitgesloten worden, wordt 'evidence' in de meeste literatuur vaak verengd tot wat kwantificeerbaar en meetbaar is. Vanuit dat kader wordt een onderzoeker gereduceerd tot iemand die gegevens verzamelt, statistisch verwerkt en helder weergeeft. De probleemstelling wordt aangeleverd door een opdrachtgever. Het is aan de wetenschapper om een klaar en éénduidig antwoord te geven op de afgelijnde onderzoeksvraag: werkt iets of werkt iets niet? Als onderzoekers binnen het brede domein van maatschappelijk welzijn deze rol aanvaarden dan dreigt een sterke reducering van wat men van sociale wetenschappen kan en moet verwachten.

Want in wat men vandaag als evidencebased naar voor schuift, krijgen fundamentele vragen zoals de ethische aspecten van sociaal beleid en praktijk bijzonder weinig aandacht. Wie zal zich bijvoorbeeld nog buigen over de vaststelling dat problematisering van gedrag wijzigt overheen tijd, regio en cultuur? De omschrijving van 'problematisch' gedrag wordt door de opdrachtgever voorgeprepareerd. Door de kwantificerende onderzoeksmethodologie een prioritaire plaats toe te kennen, dreigen een aantal basisvragen uit sociaal-wetenschappelijk onderzoek buiten beeld te vallen. Want behalve meting van de beoogde effecten, zijn er ter

waardering of evaluatie van initiatieven ook nog andere aspecten aan te brengen. Jammer genoeg passen die niet op de kwantitatieve leest van het evidencebased model.

PROBLEEM BUITEN BEELD

Aanhangers van evidencebased beleid stellen de probleemstelling van onderzoek niet in vraag. Zij stappen pas in het debat wanneer de beleidsdoelstellingen zijn uitgesproken, wanneer de behoeften van de cliënten geïdentificeerd zijn (Davies et al., 2000b). Tegenwoordig schieten bijvoorbeeld preventie-initiatieven ter voorkoming van overlast door jongeren als paddestoelen uit de grond. De onderzoeker die de opdracht krijgt om na te gaan in welke mate een preventie-initiatief de overlast reduceert, kan een onderzoeksdesign opzetten dat die vraag tracht te beantwoorden. Het is daarbij niet de bedoeling dat ook de probleemstelling in vraag gesteld wordt. Nochtans is het overlastprobleem een fel bediscussieerd thema waarrond weinig eensgezindheid bestaat. Het betreft de klacht van een deel van de -dikwijls oudere- bevolking dat het lawaai, stoerdoenerij en kattenkwaad (of erger) van de jongeren niet langer verdraagt. Maar andere betrokkenen schatten het probleem heel anders in. Jongeren en hun ouders kaatsen de bal terug: overlast is een probleem, gecreëerd door onverdraagzame oudere mensen. Ook hun analyse verschilt. Zij stellen dat er voor jongeren te weinig ontspanningsmogelijkheden zijn in de buurt. Sommige hippe senioren bevestigen trouwens die analyse. Zij appreciëren de aanwezigheid van jongeren want het brengt leven in de doodse buurt. Misschien pleit een pedagoog wel vóór rondhanggedrag omdat dat een positieve bijdrage levert aan de ontwikkeling van sociale vaardigheden bij adolescenten.

Hoe een probleem omschreven en geanalyseerd wordt, hangt zeer sterk af van diegene die de pen vasthoudt. Wat dus te denken van onderzoek waarin men blind blijft/moet blijven voor dergelijke inzichten? Het gaat nochtans om typische sociaal-wetenschappelijke kennis die voor beleidsmensen uitermate inspirerend en een eyeopener kan zijn.

GEEN OOG VOOR NEVENEFFECTEN

Maar sociaal-wetenschappelijk onderzoek moet niet alleen probleemkeuzes en -analyses in vraag stellen. Naast meting van het 'naakte' effect van initiatieven op het vooropgestelde probleem, moet de onderzoeker ook oog hebben voor andere

gevolgen van de gekozen aanpak of strategie. Soms moeten maatregelen toegepast worden die de vrijheid van personen inperken. Men kiest bijvoorbeeld voor vrijheidsberoving van psychiatrische patiënten wanneer de ziekte zeer acuut wordt of men gaat langdurig werklozen sanctioneren wanneer zij ongemotiveerd lijken. Camerabewaking en telefoontap zijn inperkingen op onze privacy maar moeten criminaliteit tegengaan. Een verbod op overconsumptie van hamburgers kan onze gezondheid ten goede komen. Of meer algemeen: om te strijden tegen problemen die onze leefkwaliteit aantasten, hebben we ook wel eens vrijheidsbeperkende ingrepen nodig die op hun beurt aan de leefkwaliteit knagen.

Ook op dit vlak zal een zuiver experimenteel opzet naar effecten op het vooropgestelde probleem niet volstaan. De invloed van gehanteerde strategieën op onze leefwereld is erg verschillend. Zo ervaren jongeren een educatieve theatervoorstelling heel anders dan een militair disciplineringskamp. Een gefundeerde keuze voor een strategie kan zich onmogelijk louter baseren op de effectiviteitsgraad. Want dan zou het opsluiten van alle jongeren de beste preventieve maatregel tegen overlast zijn. Hoewel deze strategie maximale effecten heeft, is hij toch niet verkiesbaar. De inbreuk op de leefkwaliteit en vrijheid van jongeren is een veel te hoge kostprijs. Sociaal-wetenschappelijk onderzoek moet deze kosten en neven-effecten van strategische keuzes mee in de weegschaal leggen. Het blootleggen van gevolgen van interventies hoort wel degelijk bij de kennis waarover men moet beschikken om gefundeerde beslissingen te nemen.

Een tweede valkuil opent zich wanneer onderzoek wordt gereduceerd tot effectonderzoek ter ondersteuning van evidencebased beleid. Daardoor worden belangrijke discussies uit het sociale veld doodgezwegen. Om alle fundamentele vragen te kunnen beantwoorden is daarom veel meer nodig dan enkel het (quasi)experimentele, kwantificeerbare effectonderzoek, zoals dat tegenwoordig steeds meer de onderzoeksagenda overheerst.

WETENSCHAP OPGEPEUZELD

Onderzoekers die voorstander zijn van een evidencebased aanpak hopen daarmee sterker te kunnen wegen op het beleid. Het ontwikkelen van sterkere onderzoeksdesigns en het kunnen voorleggen van harde cijfers moet daarbij helpen (Leicester, 1999; Pawson, 2006). En zo zitten we volop in de relatie tussen wetenschap en beleid (Goris, 2007). Een boeiende discussie betreft de mate waarin wetenschappelijke rapportering mag wegen op het beleid. Zo wordt wel eens gesteld dat alleen

via wetenschappelijk onderzoek gefundeerde beslissingen kunnen worden genomen. Die optie steunt op de vooronderstelling dat wetenschappelijk onderzoek een neutraal en objectief gebeuren is. Dat laat toe om ook beslissingen meer rationeel te nemen en ver weg te blijven van die verfoeilijke intuïtie. Beleids- of praktijkbeslissingen moeten niet 'opinion-based' maar wel 'evidencebased' zijn. Speculatie of intuïtie moeten plaats ruimen voor harde wetenschappelijke bewijzen. Schoolvoorbeeld van een dergelijk beleid zou de New Labour regering uit het Verenigd Koninkrijk zijn (McLaughlin e.a., 2001). Zij werden verkozen op basis van de filosofie 'what matters is what works'. Op die manier suggereerden zij hun beslissingen niet langer te nemen op politiek-ideologische basis maar op basis van objectieve, wetenschappelijke gronden.

Maar sociaal-wetenschappelijk onderzoek is zelden waardevrij. Onderzoeksvorwerpen gerelateerd aan welzijn of onwelzijn, probleemgedrag of afwijkend gedrag of emancipatie zijn pas bestudeerbaar als men een visie heeft over wat men als 'welzijn', als 'probleem' of als 'normaal' aanziet. Het is altijd vanuit een persoonlijke visie dat men beoordeelt of luid spelende kinderen al dan niet een probleem zijn. Of men vindt dat een cliënt zoveel mogelijk autonomie moet behouden in een hulpverleningsproces. Of men vindt dat we privacy mogen opgeven in de hoop in een iets veiligere buurt te leven. Wetenschappelijke rapportering is dus niet zomaar als objectief, sturende informatie in een beleidsproces in te brengen.

WETENSCHAP ALS POLITIEKE LEGITIMERING

Onderzoek kan trouwens op heel verschillende manieren een invloed hebben op beleidsbeslissingen (Weiss, 1979). Vanuit een meer probleemoplossende benadering bijvoorbeeld verwachten beleidsmakers dat onderzoekers empirische bewijslast aanreiken om te helpen een probleem op te lossen. Daarbij wordt verondersteld dat de beleidsmakers een klare kijk hebben op hun doelstellingen en dat zij zelf aanvaardbare, alternatieve strategieën hebben opgesteld. Zij hebben alleen maar wetenschappelijke informatie nodig om beter te kunnen kiezen tussen alternatieven. Onderzoeker Weiss stelde echter in de jaren '70 al vast dat de relatie tussen wetenschap en beleid zelden volgens dit stramien verloopt. En ook daarna komen nuchtere proffen vaak tot de vaststelling dat wetenschappelijk onderzoek meestal gebruikt wordt als verantwoording, als politieke ammunisie van posities en keuzes die door beleidsvoerders eerder al ingenomen werden (Weiss, 1979; Peters & Walgrave, 2000).

Niet het minst New Labour was als voortrekker van een evidencebased beleid in dit bedje ziek (Smith, 2006). Initiatieven uit hun programma die zij moeilijk verkocht kregen werden inderdaad met wetenschappelijke onderzoeksresultaten ondersteund. Maar ook initiatieven met een belangrijke, politiek symbolische waarde werden uitgevoerd, ook al toonde de beschikbare evidence géén resultaten (Tonry, 2004). Tegelijk werd de aanpak die niet binnen het politieke programma paste, zoals onder meer het opleggen van diversie-maatregelen aan delinquenten, verlaten ondanks het bestaan van ondersteunende resultaten uit wetenschappelijk onderzoek (Lundman, 2001). Bovendien blijven dergelijke modellen het gebruik van wetenschappelijk onderzoek verenigen tot het aanleveren van data. Kritische vragen worden bij voorkeur niet gesteld.

IEDER Z'N JOB

Maar zelfs als beleidsvoerders eerlijk en oprecht beslissingen nemen op basis van wetenschappelijk onderzoek, dient zich een probleem aan. Wie een directe impact van wetenschappelijk onderzoek op politieke beslissingen beoogt, heeft in feite een technocratisch model voor ogen dat al teveel aan democratische controle ontsnapt (Peters en Walgrave, 2000). Wie een meer constructieve relatie tussen wetenschap en beleid wil installeren, moet zoeken naar een meer bescheiden rol voor wetenschap. Dat kan door een indirecte invloed van wetenschappelijke rapportering te verkiezen boven een directe impact. In een democratisch bestel horen wetenschap en beleid geen exclusieve relatie op te zetten maar is een bredere interactie tussen wetenschappers, overheid en het 'publiek' noodzakelijk (Peters & Walgrave, 2000). In een democratie zou het eigenlijk evident moeten zijn dat beleidsmakers niet uitsluitend rekening houden met wetenschappelijke onderzoeksbevindingen. Ook ethische, financiële of louter pragmatische overwegingen verdienen hun plaats in de balans.

Het rationaliseren van het beslissingsproces kan niet louter gebeuren op basis van onderzoek dat uitsluitend effecten bespreekt, veelal in relatie tot economische kosten. Altijd en overal zal ook ruimte gemaakt moeten worden voor een ethische invalshoek. Verkozen beleidsmakers moeten aandacht hebben voor het handhaven van een democratisch gezag. Zij kunnen dus niet zomaar ingaan tegen de wil van de bevolking. In een democratische samenleving wordt verwacht dat zij rekening houden met de electorale achterban, met de publieke opinie. Wetenschappers mogen daarom niet verwachten dat hun bevindingen rechtstreeks

doorwerken tot op beleidsniveau. Eigenlijk betekent dit dat zij vooral ook de weg moeten vinden naar het bredere publiek. Op die manier wordt het publiek geïnformeerd met verschillende visies en verschillende wetenschappelijke bevindingen. Zo kunnen wetenschappelijke bevindingen binnen de spelregels van de democratie wel degelijk een belangrijke bijdrage leveren aan het nemen van beleidsbeslissingen.

De derde valkuil van het evidencebased denkkader opent zich wanneer de relatie tussen wetenschap en beleid exclusief wordt, of wanneer zij louter dienend, of direct sturend zou zijn.

HET JUISTE SPOOR VOLGEN

Het is goed dat wetenschappelijke rapportering ondersteuning biedt bij het nemen van beslissingen op zowel beleids- als praktijkniveau. Het nemen van beslissingen op basis van intuïtie, pragmatiek of visie moet ook enige toetsing aan empirie kunnen doorstaan. Toch zijn de verwachtingen met betrekking tot de inbreng van onderzoeksresultaten in beslissingsprocessen waarschijnlijk té optimistisch. Een meer bescheiden en realistische verwachting ten aanzien van de bijdrage van wetenschappelijk effectonderzoek is nodig. Dat moet trouwens vermijden dat het kind met het badwater wordt weggegooid. Een verantwoord gebruik van het evidencebased kader kan immers zeer waardevol zijn. Om dat te realiseren, moeten - zoals hierboven beschreven- heel wat nuancerings opgenomen te worden. Zowel de gebruikers ervan (beleid, praktijk, publiek) als de producenten van het onderzoek (i.c. de onderzoekers) moeten hun verantwoordelijkheid opnemen.

Gebruikers horen geen resultaten uit wetenschappelijk onderzoek te lichtzinnig in één of ander kraam te passen. Wie geen aandacht besteedt aan de gebruikte onderzoeksmethoden, de gebruikte vraagstelling in onderzoek, en de praktische organisatie van het veldwerk, kan moeilijk de waarde van de resultaten inschatten.

De beschreven beperkingen van sociaal-wetenschappelijk onderzoek mogen niet betekenen dat men effectmeting moet laten voor wat het is. Onderzoekers die deze piste verlaten, hebben de boodschap verkeerd begrepen. Het is aan de gedreven en eeuwig zoekende wetenschappers om creatieve oplossingen te vinden. Een bescheiden houding is de juiste keuze. Bij presentatie van onderzoeksresultaten dus niet vergeten om ook te wijzen op de methodologische beperkingen van het onderzoek. Dit maakt het verhaal meer gecompliceerd en -inderdaad- daar zit Jan Modaal niet op te wachten. Maar eerder dan opdrachtgevers te misleiden door ogenschijnlijk 'duidelijke' cijfers te presenteren, moeten zij gewezen worden op het

feit dat evaluatieonderzoek binnen de sociale context complex is. Sociaal-wetenschappelijk onderzoek mag niet gereduceerd worden tot al wat kwantificeerbaar is. Wetenschappers zelf moeten zich tegen die ontwikkeling verzetten. Sociaal-wetenschappelijk onderzoek heeft nood aan een diversiteit van onderzoeksmethoden die aansluiten bij de zeer diverse onderzoeksvragen. Vanzelfsprekend zullen ook de kwantificerende, experimentele onderzoeksdesigns een plaats krijgen. Zij hebben onmiskenbaar hun waarde en zijn zelfs noodzakelijk om bepaalde onderzoeksvragen te beantwoorden. Meer algemeen doet evidencebased beleid vragen stellen bij de directe impact van wetenschap op beleid. Die is verre van evident. Veeleer moeten wetenschappers een omweg maken via het bredere publiek. Beleidsmakers zullen dan moeten besluiten dat hun beslissingen enkel op wetenschappelijke gronden te funderen zijn. Publiek en praktijk worden zo weer fundamentele spelers binnen het beslissingsproces.

EEN NIEUW GELUID, EEN NIEUWE LENTE

Onderzoeksbevindingen moeten een juiste plaats krijgen in beslissingsprocessen. Begrippen die in de mond genomen worden, moeten dat ondersteunen en duidelijk maken. Het concept 'evidencebased beleid' is in dat verband wat ongelukkig gekozen. Om te beginnen suggereert die term een directe invloed van wetenschap op beleid. Die relatie moet meer genuanceerd worden. Wetenschap mag noch dicterend noch louter dienend zijn ten aanzien van beleid. Het vraagt enerzijds om wetenschappers die de opgegeven probleemstellingen in vraag durven stellen, die de ogen van beleidsmakers helpen openen. Maar anderzijds moeten ook beleidsmensen open staan voor kritische bedenkingen. Zij moeten zich laten inspireren door informatie en er binnen het beslissingsproces een relatieve plaats aan geven. Om die evenwichtsoefening te realiseren, werd de meer genuanceerde term 'evidence-informed' beleid geïntroduceerd (Pawson, 2006).

Verder drukt evidencebased beleid een exclusieve relatie tussen wetenschap en beleid uit. Maar ook het 'publiek' (in brede zin) verdient als derde partner zijn plaats in het plaatje. Naast 'beleid' hoort daarom ook 'publiek' te staan. In de zoektocht naar een passende plaats van evidence binnen het welzijnslandschap kan het hanteren van de meer accurate benaming 'Evidence Informed Beleid én Publiek' ongetwijfeld een belangrijke stap zijn. Al betekent dat ongetwijfeld een substantiële verlenging van geschreven teksten en iets langere vergaderingen wegens af en toe een tong in de knoop.

Dieter Burssens is als onderzoeker verbonden aan het Leuvens Instituut voor Criminologie (KULeuven) en bereikbaar via dieter.burssens@law.kuleuven.be

Verwijzingen

- Davies, H. & Nutley, S. (1999), 'The Rise and Rise of Evidence in Health Care', *Public Money & Management*, 19, (1), 9-16.
- Davies, H., Nutley, S. & Smith, P. (2000a) (Eds), *What works? Evidence-based policy and practice in public services*, Bristol, The Policy Press.
- Davies, H., Nutley, S. & Smith, P. (2000b), 'Introducing evidence-based policy and practice in public services', In H. Davies, S. Nutley & P. Smith (Eds.) *What works? Evidence-based policy and practice in public services*, Bristol, The Policy Press, 1-11.
- Goris, P. (2007), 'Politiek, Onderzoek en Werkveld: trio in dubio', *Alert*, 2, 33-36.
- Learmonth, M. & Harding, N. (2006), 'Evidence-based management: the very idea', *Public Administration*, 84, (2), 245-266.
- Leicester, G. (1999), 'The Seven Enemies of Evidence-Based Policy', *Public Money & Management*, 19, (1), 5-7.
- Lundman, R. (2001). *Prevention and control of juvenile delinquency*, New York, Oxford University Press.
- McLaughlin, E., Muncie, J. & Hughes, G. (2001), 'The permanent revolution: New Labour, new public management and the modernization of criminal justice', *Criminal Justice*, 1, (3), 301-318.
- Pawson, R. (2006), *Evidence-based Policy. A Realist Perspective*, London, Sage.
- Peters, T. & Walgrave, L. (2000), 'Criminologie op een kruispunt van wegen?', In J. Vanderborght, J. Vanacker & E. Maes (Eds.) *Criminologie. De Wetenschap, de Mens* (pp.29-43), Brussel, Politeia.
- Smith, D. (2006), 'Youth Crime and Justice: Research, Evaluation and Evidence', In B. Goldson & J. Muncie (Eds). *Youth Crime and Justice*, London, Sage, 78-91.
- Tonry, M. (2004), *Punishment and Politics. Evidence and emulation in the making of English crime control policy*, Cullompton.
- Weiss, C. (1979), 'The many meanings of research utilization', *Public Administration Review*, 39, (5), 426-431.